

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Veiledning til søknad om å forvalte alternative investeringsfond

19.05.2014

SEKSJON FOR FOND OG KOLLEKTIVE
INVESTERINGER

VERDIPAPIRFORETAK
FORVALTNINGSSLESKAPER
INVESTATFERD

Innhold

1	Bakgrunn	4
2	Kort om hvem som må søke konsesjon	4
3	Krav til innhold i en søknad om forvaltertillatelse	6
3.1	Generelt	6
3.2	Søknadens innhold	6
3.3	Retningslinjer og rutiner	8
4	Søknad om tillatelse til å være forvalter for alternative investeringsfond fra forvaltningsselskap for verdipapirfond	9
5	Saksbehandlingstid	10
6	Forvalters markedsføring av alternative investeringsfond under forvaltning	10

Veiledning til søknad om å forvalte alternative investeringsfond

1 Bakgrunn

Regjeringen fremmet 11. april 2014 proposisjon til Stortinget (Prop. 77 L (2013-2014)) med forslag til ny lov om forvaltning av alternative investeringsfond (lovforslaget). Bakgrunnen for lovforslaget er forventede EØS-forpliktelser som tilsvarer Europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/61/EU (AIFMD). Lovforslaget bygger på en arbeidsgrupperapport av 1. mars 2013. Forskrifter til ny lov om alternative investeringsfond forventes vedtatt samtidig med ikrafttredelse av den nye loven. Det vises her til Finanstilsynets høringsnotat med forslag til forskrifter som Finansdepartementet har sendt på høring ved brev 18. februar 2014.

Dersom lovforslaget blir behandlet av Stortinget før sommerferien, vil loven kunne tre i kraft kort tid etterpå. Finanstilsynet antar at loven vil kunne tre i kraft allerede 1. juli 2014. Finansdepartementet har lagt til grunn at det vil være behov for å gi overgangsordninger i forskrift dersom loven vedtas som foreslått. Departementet har gitt uttrykk for at det blant annet kan være aktuelt å fastsette en frist på for eksempel et halvt år etter lovens ikrafttredelse for å sende søknad om konsesjon.

Finanstilsynet vil få ansvaret for å tildele tillatelser etter loven, og vil herunder behandle søknader om å være forvalter for alternative investeringsfond. Finanstilsynet vil også føre tilsyn med foretakene. Aktører som blir berørt av den nye lovgivningen må forberede seg. For enkelte aktører som driver forvaltning av fond etablert utenfor Norge kan det være av betydning å søke om konsesjon før 22. juli 2014¹. Finanstilsynet åpner derfor opp for å motta søknader om tillatelse til å forvalte alternative investeringsfond.

I punkt 2 redegjøres det kort for hvem som vil bli omfattet av den nye lovgivningen og om konsesjonsplikten. I punkt 3 gis det en foreløpig veiledning til hva en søknad må inneholde av informasjon og dokumentasjon. Veiledningen forutsetter at lov og forskrifter blir vedtatt som foreslått. Det legges opp til en enklere saksbehandling for forvaltningsselskaper med tillatelse etter verdipapirfondloven § 2-1 som videreføre eksisterende virksomhet. Dette er omtalt i punkt 4. I punkt 5 gis det veiledning om saksbehandlingstid og i punkt 6 omtales kort krav om melding eller søknad om tillatelse til å markedsføre alternative investeringsfond.

2 Kort om hvem som må søke konsesjon

Lovforslaget omhandler forvaltning og markedsføring av alternative investeringsfond. Et *alternativt investeringsfond* defineres som en innretning for kollektiv investering som innhenter kapital fra et antall investorer med sikte på å investere kapitalen i henhold til en definert investeringsstrategi til fordel for investorene. UCITS-fond regnes likevel ikke som et alternativt investeringsfond (UCITS følger reglene i verdipapirfondloven kapittel 6). Alternative investeringsfond kan noe forenklet forklares som kollektive investeringsstrukturer som ikke er UCITS. Forvaltning av både nasjonale verdipapirfond, herunder spesialfond/hedgefond, aktive eierfond (private equity) og ulike investeringsselskaper vil etter forslaget omfattes uavhengig av den rettslige konstruksjon av fondet.

¹ AIFM-direktivet foreløpig ikke er inntatt i EØS-avtalen og Efta- landenes stilling er uavklart.

Spørsmålet om en investeringsstruktur faller inn under lovens virkeområde må løses etter en konkret vurdering. ESMA's retningslinjer 24. mai 2013 om "key concepts of the AIFMD" vil her være retningsgivende. Finanstilsynet vil i sin praksis legge vekt på hva som vil være en direktivkonform forståelse. Enkelte unntak fra lovens anvendelsesområde følger av § 1-3.

Med *forvaltning* menes porteføljeforvaltning og risikostyring for alternative investeringsfond.

Det skal utpekes en forvalter for hvert enkelt alternativt investeringsfond som skal være ansvarlig for forvaltningen av fondet og oppfyllelsen av lovens krav. Det foreslås innført konsesjonsplikt for forvalter etter nærmere bestemte regler. Forvaltere som forvalter alternative investeringsfond med en samlet forvaltningskapital lavere enn bestemte beløp unntas fra store deler av loven, herunder kravet om tillatelse og virksomhetsreglene. Tersklene for konsesjonsplikt er satt til et beløp i norske kroner som tilsvarer:

- 500 millioner euro når porteføljen består av alternative investeringsfond som ikke er gjenstand for finansiell giring, og som ikke har innløsningsrett i en periode på fem år fra dagen for den første investering i hvert fond, eller
- 100 millioner euro, for andre typer alternative investeringsfond enn de som er nevnt over.

Forslaget åpner for at forvaltere som forvalter alternative investeringsfond med en samlet forvaltningskapital under terskelverdiene, frivillig kan søke konsesjon. For å kunne drive markedsføring eller forvaltning i andre EØS-land etter de foreslåtte notifikasjonsprosedyrene, må forvalter inneha tillatelse etter loven². Dersom loven blir vedtatt som foreslått, vil det dessuten kreves konsesjon for at fondene skal kunne markedsføres til ikke-profesjonelle investorer.

Forvaltere som ikke er omfattet av konsesjonsplikt, vil etter forslaget bli pålagt *registrerings- og rapporteringsplikter*. Forvalter skal registreres i et register ført av Finanstilsynet og blant annet informere Finanstilsynet om hvilke alternative investeringsfond som forvaltes, total kapital under forvaltning, fondenes investeringsstrategi, hovedkategori av eiendeler som handles, de største engasjementer og konsentrasjoner og strategi for lån og finansiell giring. Finanstilsynet vil på et senere tidspunkt informere om hvordan registrerings- og rapporteringspliktene praktisk skal oppfylles.

² Merk at AIFM-direktivet foreløpig ikke er inntatt i EØS-avtalen og at Efta landenes stilling med hensyn til å kunne benytte seg av passportreglene er uavklart.

3 Krav til innhold i en søknad om forvaltertilatelse

3.1 Generelt

Nedenfor følger en oversikt over minimumskravene til en søknad om tillatelse til å forvalte alternative investeringsfond. I den konkrete behandlingen av søknader kan det bli behov for å kreve andre opplysninger og tilleggsdokumentasjon. Det kan bli behov for å revidere veiledningen etter at den nye lovgivningen har trådt i kraft. Henvisninger til paragrafer viser til lovforslaget og henvisning til artikler viser til EU-Kommisjonens forordning nr 231/2013 av 19. desember 2013.

Dersom enkelte krav nevnt i punkt 3.2 og 3.3 ikke er relevant for foretaket, skal dette omtales.

3.2 Søknadens innhold

Søknaden skal inneholde opplysninger som viser at kravene til forvalter i forslaget er oppfylt, jf. § 2-3 første ledd. Det skal opplyses om forhold som er av betydning for vurderingen av om konsesjons skal gis. Uriktige opplysninger av betydning for søknaden og andre uregelmessigheter, herunder unnløtelser av å gi viktige opplysninger, kan medføre tilbakekall av tillatelse, jf. § 9-4.

Søknaden må i det minste inneholde følgende opplysninger/dokumentasjon:

- a) Hvilke tjenester det søkes om tillatelse til å yte, jf. § 2-2 (1) og (3).
- b) Om det søkes om å kunne yte tilleggstjenester, jf. § 2-2 (4).
- c) Overordnet beskrivelse av virksomheten til forvalter. Det må fremgå om forvalter er ekstern forvalter eller om det er tale om intern forvaltning.
- d) Forvalters firmaattest og vedtekter eller lignende selskapsdokumentasjon, jf. 2-4 (1).
- e) Driftsplan med beskrivelse av virksomheten, jf. § 2-3 annet ledd og 3-1, herunder forretningsområder, produkter, markeder, kunder (om kundene omfatter ikke-profesjonelle investorer), distribusjon, opplysninger om finansiering, hvordan virksomheten er organisert (inkludert organisasjonskart) og ansatte, samt styremøteprotokoll som viser når styret fastsatte driftsplanen. Driftsplanen skal inneholde budsjettet resultat- og balanseregnskap for de 3 første driftsår.
- f) Informasjon om styremedlemmer, daglig leder og annen leder som faktisk leder virksomheten, jf. § 2-5 første ledd.

Den faktiske ledelsen skal forestås av minst to personer. Det må angis hvem som skal være leder for henholdsvis porteføljeforvaltning og risikostyring. For samtlige må det informeres om relevante kvalifikasjoner, yrkeserfaring, vandel og eventuelle andre forhold som kan være relevant for vurderingen av om stillingen eller vervet vil kunne ivaretas på en forsvarlig måte. Som veiledning vises det til Finanstilsynets rundskriv 5/2012 om vurdering av egnethetskrav. Utfylt skjema "Egnethetsvurdering – foretak – skjema for person" og politiattest skal vedlegges søknaden (vedlegg 1 til rundskriv 5/2012).

Ved egnethetsvurdering av styremedlemmer vil Finanstilsynet se på styrets samlede kompetanse. Finanstilsynet vil i sin praksis legge til grunn at styret må bestå av minimum ett eksternt styremedlem med relevant erfaring.

- g) Hvem i ledelsen som har et særskilt ansvar for å følge opp rutiner etter lov om hvitvasking og terrorfinansiering.
- h) Opplysninger om compliancefunksjonen med angivelse av hvem som er ansvarlig.
- i) Opplysninger om internrevisjon, med angivelse av hvem som er ansvarlig.
- j) Informasjon om eiere, jf. § 2-4 (4). Oversikt over hvem som er eiere, eventuell konsernstruktur, om det foreligger opsjonsavtaler, avtaler om avvikende stemmerett mv. For betydelig eier (eier med direkte eller indirekte eierandel på over 10 %) skal Finanstilsynet foreta en vurdering av eierens egnethet. Egnethetsskjema skal legges ved søknaden for personer som direkte eller indirekte eier mer enn 10 prosent, jf. vedlegg 1 til rundskriv 5/2012.
- k) Informasjon om hvorvidt søker inngår i et konsern med kredittinstitusjon, forsikringsselskap, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for UCITS eller AIFMD med tillatelse i et annet EØS-land.
- l) Vurdering av om det foreligger konsolideringsplikt etter vphl. § 9-21. (Gjelder bare dersom forvalter skal ha tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, jf. § 2-2 (3).)
- m) Dokumentasjon av forvalters startkapital og ansvarlige kapital, herunder:
 - 1. Forvalters siste revisorgodkjente og vedtatte årsregnskap.
 - 2. Forvalters siste månedlige delårsregnskap, inkl. resultat- og balanseregnskap.
 - 3. Revisorbekreftelse av nevnte delårsregnskap. Finanstilsynet legger til grunn at avgivelse av denne attestasjonen fordrer en revisjonsgjennomgang som minst oppfyller kravene i ISRE 2410.
 - 4. Dersom forvalter er så nystartet at den ennå ikke har et delårsregnskap, må åpningsbalansen sendes inn i stedet, sammen med revisorbekreftelse av åpningsbalansen eller innbetalt egenkapital.
- n) Beregninger av startkapitalkrav og krav til ansvarlig kapital etter §§ 2-6 og 2-7 for de 3 første driftsår på grunnlag av forvalters budsjetter i driftsplanen, herunder:
 - 1. Beregning av forvalters startkapitalkrav, jf. § 2-6. Ekstern forvalter skal ha startkapital på et beløp i norske kroner som minst svarer til 125 000 euro. Internt forvaltede alternative investeringsfond skal ha en startkapital i norske kroner som minst svarer til 300 000 euro. Det må tas høyde for svingninger i valutakursen.
 - 2. Beregning av supplerende krav til ansvarlig kapital etter § 2-7 (1) bokstav a dersom forvalters forvaltningskapital overstiger 250 millioner euro.
 - 3. Beregning av krav til ansvarlig kapital relatert til faste kostnader, jf. § 2-7 (1) bokstav b. Det presiseres at inntil forvalter har et fullt regnskapsår med relevant virksomhet bak seg, skal budsjetterte faste kostnader legges til grunn. Beregning av faste kostnader skal gjøres i samsvar med Finanstilsynets rundskriv 16/2002. (Et nytt rundskriv på dette området vil komme i løpet av 2014.)
 - 4. Beregning av kapitalkrav for kredittrisiko og markedsrisiko, jf. kapitalkravsforskriften del II og VII, samt kapitaldekningsgrad. (Gjelder bare dersom forvalter skal ha tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, jf. § 2-2 (3).)

- o) Forvalters egenevaluering av risiko og kapitalbehov: ICAAP-rapport. For rapporteringsformat vises det til informasjon om ICAAP på Finanstilsynets nettsider, herunder anbefalt skjema for ICAAP i Finanstilsynets rundskriv 28/2007. (Gjelder bare dersom forvalter skal ha tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, jf. § 2-2 (3).)
- p) Informasjon om søkers godtgjørelsesordninger, jf. § 3-6.
- q) Opplysning om hvem som er foretakets revisor, jf. § 4-1 (4).
- r) Om bruk av primærmegler, jf. § 3-4.
- s) Om eventuell utkontraktering, jf. § 3-5.
- t) Tilsagn om medlemskap i Verdipapirforetakenes sikringsfond, jf. § 2-2 sjette ledd. (Gjelder bare dersom forvalter skal ha tillatelse til å yte investeringstjenesten aktiv forvaltning, jf. § 2-2 (3).)
- u) Informasjon om de enkelte alternative investeringsfond som skal forvaltes, jf. 2-3 (3). For hvert enkelt fond skal det gis opplysninger som nevnt i § 4-2.
- v) Opplysning om hvem som er depotmottaker for fondene med vedlagt kopi av depotmottakeravtale, jf. § 2-3 tredje ledd og kapittel 5 i lovforslaget.
- w) En oppstilling av foretakets retningslinjer, rutiner og instruksjoner. Det må angis særskilt hvor dokumentasjonen opplistet i punkt 3.3 er dekket, eventuelt med begrunnelse for hvorfor enkelte retningslinjer og rutiner ikke er utarbeidet.
- x) Styremøteprotokoll(er) som spesifiserer hvilke interne retningslinjer, rutiner og instruksjoner nevnt i pkt. w) som er vedtatt.

3.3 Retningslinjer og rutiner

Styret har det overordnede ansvaret for at det utarbeides tilstrekkelig dokumentasjon for forvalters virksomhet. Forvaltere skal innrette sin virksomhet slik at de har retningslinjer, rutiner og instruksjoner som sikrer at kravene til forvalterens virksomhet overholdes. Rutinene skal tilpasses virksomheten.

Foretaket skal jevnlig gå igjennom og oppdatere dokumentasjonen slik at den til enhver tid er hensiktsmessig for virksomheten.

Nedenfor følger en gjennomgang av lov- og forskriftsbestemte krav til retningslinjer, rutiner og instruksjoner. Dokumentasjonen skal ikke vedlegges søknaden, men Finanstilsynet kan i forbindelse med behandlingen be om at dokumentasjonen oversendes.

- a) Administrasjons- og regnskapsrutiner, herunder om beslutningsprosesser, ansvarsdeling, stillingsinstruksjoner, fullmaktoversikter, rapporteringslinjer og regnskapsføring, jf. § 3-1 første ledd punkt b og artikkel 57, 59 og 60.
- b) Kontroll og sikkerhetsordninger, herunder sikkerhetsforhold, rutiner om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, jf. § 3-1 første ledd punkt b og artikkel 57 og 58.
- c) Retningslinjer for dokumentasjon av virksomheten, herunder dokumentasjon av porteføljetransaksjoner og tegninger og innløsning, jf. § 3-1 første ledd punkt c og artikkel 26, 57, 64-66.
- d) Retningslinjer for utkontraktering, jf. § 3-5 og artikkel 75-82.
- e) Retningslinjer for å sikre kontinuitet og regelmessighet, jf. § 3-1 første ledd b og artikkel 57 (3).

- f) Rutiner etter hvitvaskingsloven. Lov 6. mars 2009 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering pålegger foretaket å etablere forsvarlige interne kontroll- og kommunikasjonsrutiner, som sikrer oppfyllelse av pliktene etter hvitvaskingsloven og forskrifter fastsatt i medhold av loven.
- g) Retningslinjer for godtgjørelsesordninger, jf. § 3-6.
- h) Retningslinjer for egnethetsvurdering av foretakets ledelse, jf. § 2-5 og artikkel 21.
- i) Retningslinjer for compliancefunksjon, jf. § 3-1 første ledd punkt c og artikkel 61.
- j) Retningslinjer for internrevisjon, jf. § 3-1 første ledd punkt c og artikkel 62.
- k) Regler for ansattes personlige transaksjoner, jf. § 3-1 første ledd punkt b og artikkel 63.
- l) Retningslinjer for internkontroll, jf. § 3-1 første ledd punkt c.
- m) Retningslinjer og rutiner som er knyttet til etterlevelse av regelverket om kapitaldekning, jf. § 3-1 første ledd punkt c.
- n) Retningslinjer for interessekonflikter, jf. § 3-3 og artikkel 30-36.
- o) Retningslinjer for utøvelse av stemmerett for fondene, jf. artikkel 37.
- p) Retningslinjer for risikostyringsfunksjonen, jf. § 3-7 og artikkel 38-45.
- q) Retningslinjer for likviditetsstyring, jf. § 3-9 og artikkel 46-49.
- r) Retningslinjer for verdivurdering, jf. § 3-10 og artikkel 67-74.
- s) Retningslinjer for beregning av finansiell giring, jf. § 3-8 og artikkel 6.
- t) Retningslinjer for due diligence, jf. artikkel 18 og 19.
- u) Retningslinjer for ordreutførelse, jf. artikkel 25, 27, 28 og 29.

Forvaltere som vil yte tjenester investeringstjenester og tilleggstjenester som nevnt i § 2-2 tredje og fjerde ledd, jf. § 2-2 syvende ledd, må utarbeide de rutiner og retningslinjer som følger av de bestemmelser i verdipapirhandeloven med forskrift som får anvendelse. Det vises til Finanstilsynets veiledning ved søknad om tillatelse til å yte investeringstjenester etter verdipapirhandeloven og verdipapirforskriften datert 6. mai 2009 som er tilgjengelig på Finanstilsynet.no.

4 Søknad om tillatelse til å være forvalter for alternative investeringsfond fra forvaltningsselskap for verdipapirfond

Det legges opp til en enklere saksbehandling for forvaltningsselskaper med tillatelse etter verdipapirfondloven § 2-1 som vil videreføre eksisterende virksomhet. Forvaltningsselskap trenger ikke å gi opplysninger som er fremlagt i forbindelse med søknad om tillatelse etter verdipapirfondloven, forutsatt at opplysningene er korrekte, jf. § 2-3 (4). Finanstilsynet forutsetter at forvaltningsselskap løpende oppfyller de lovkrav som følger av verdipapirfondloven og har de rutiner verdipapirfondloven med forskrifter krever. Det anses ikke nødvendig å sende inn informasjon og rutiner om det som er dekket av verdipapirfondloven med forskrifter. Finanstilsynet forutsetter at forvaltningsselskapene gjennomgår eksisterende retningslinjer og rutiner for å sikre at kravene i den nye loven med forskrifter overholdes.

Søknad fra forvaltningsselskap må som minimum inneholde følgende informasjon eller dokumentasjon:

- a) Overordnet redegjørelse for virksomheten og bekreftelse av at eksisterende virksomhet videreføres.
- b) Driftsplan for forvaltning av nasjonale fond vedtatt av styret.
- c) Beskrivelse av risikostyringsfunksjonen og angivelse av hvem som skal lede denne, samt dokumentasjon for egnethetsvurdering av vedkommende.
- d) Kopi av ny depotmottakeravtale.
- e) Informasjon om hvorvidt forvaltningsselskapet inngår i et konsern med kredittinstitusjon, forsikringsselskap, verdipapirforetak, forvaltningsselskap for UCITS eller AIFMD med tillatelse i et annet EØS-land.

5 Saksbehandlingstid

Etter direktivet skal konsesjonsmyndigheten fatte vedtak om tillatelse innen tre, eventuelt seks måneder etter at komplett søknad er mottatt. Det antas at det vil gjelde en tilsvarende frist for Finanstilsynets behandling etter forskrifter til den nye loven. Finanstilsynet vil behandle søknader om tillatelse så raskt som mulig, men det kan ikke legges til grunn at tiden fra søknaden er mottatt og frem til ikrafttredelsen blir regnet med i beregningen av saksbehandlingstiden. Før lovens ikrafttredelse vil det kun foretas en forberedende behandling av søknader.

6 Forvalters markedsføring av alternative investeringsfond under forvaltning

En tillatelse til å forvalte alternative investeringsfond etter § 2-2 omfatter ikke i seg selv en rett til å markedsføre fond under forvaltning. Det må sendes en særskilt melding til Finanstilsynet for å markedsføre alternative investeringsfond etablert i et EØS-land i Norge til profesjonelle investorer. I § 6-1 fremgår hvilke opplysninger meldingen skal inneholde. Forvalteren kan først starte markedsføringen av fondet fra den dato den mottar underretning fra Finanstilsynet. Underretning skal gis innen 20 virkedager etter at fullstendig melding er mottatt. Dersom fondet som ønskes markedsført til profesjonelle investorer er etablert utenfor EØS, må det søkes tillatelse etter § 6-4.

Eksisterende nasjonale fond med tillatelse etter verdipapirfondloven kan i kraft av sin tillatelse markedsføres i Norge uten særskilt melding eller søknad. Forvaltningsselskapet som ønsker å markedsføre nasjonale verdipapirfond til profesjonelle investorer må sørge for å utarbeide den informasjon som kreves etter § 6-1. Ved behandlingen av søknad om etablering av nye fond etter verdipapirfondloven, legger Finanstilsynet til grunn at kravet om melding håndteres som ledd i søknadsprosessen om etablering av fondet. Ved markedsføring av spesialfond til ikke-profesjonelle investorer må nye forventede krav i verdipapirfondloven med forskrifter overholdes.

Dersom forvalter med tillatelse etter § 2-2 ønsker å markedsføre alternative investeringsfond til profesjonelle investorer i en annen EØS-stat, må det sendes melding til Finanstilsynet etter § 6-2.

Det må søkes om særskilt tillatelse til å kunne markedsføre alternative investeringsfond som ikke er nasjonalt fond til ikke-profesjonelle investorer. I § 7-1 fremgår hvilke opplysninger en slik søknad skal inneholde.

